

A joghallgatók jogismerete egy empirikus vizsgálat alapján²

2017-ben és 2018-ban kvantitatív jogszociológiai vizsgálatot végeztünk a magyarországi jogászképző intézmények bevonásával, melynek keretében nyolc képzőhely 1150 hallgatója válaszolt a kérdőívünkre. A vizsgálat célcsoportjai az első és a negyedéves joghallgatók voltak, az 1150 főből 679 elsőéves és 379 negyedéves hallgató válaszolt kérdéseinkre.³ A joghallgatók lekérdezésekor a csoportos önkitöltős kérdőív formát választottuk, így a hallgatók egy, a kérdőívet jól ismerő koordinátor segítségével kérhették mindkét esetben, ha értelmezési problémával találták szemben magukat. A kérdőív 46 zárt, valamint 13 nyitott kérdést tartalmazott. A válaszadás önkéntesen, név nélkül történt. A minta kiválasztása véletlenszerűen történt az első és a negyedéves joghallgatók körében. A kérdőív követéses vizsgálatra alkalmas kérdéseket tartalmazott, így lehetőségünk nyílik a közeljövőben ismételt lekérdezni ugyanezen hallgatókat, megismerve az esetleges attitűdváltozásokat. Tervezett kutatásunk célja az volt, hogy átfogó ismereteket nyerjünk a hazai joghallgató társadalomról. Célunk a joghallgatók (mindenekelőtt közjogi) jogismeretének, attitűdjeinek, motivációinak és az Alaptörvényben megjelenő értékekre vonatkozó preferenciáinak feltárása volt. Ugyancsak céljaink között szerepelt, hogy a magyar jogászképzés hatékonyságára vonatkozó ismeretekhez jussunk, mely mind az Állam- és Jogtudományi karok, mind a jogalkotó számára hasznosítható ismereteket nyújthatnak.

Vizsgálatunkat részben az általunk 1996 decemberében Szegeden a József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán, valamint 1997 nyarán a németországi göttingen-i egyetemen joghallgatók körében végzett összehasonlító jogszociológiai felmérésre alapoztuk. E korábbi vizsgálat során a hallgatók attitűdjeit, motivációit, elhivatottságát elemeztük a jogász pályával kapcsolatosan. A kutatás azonban nem pusztán e korábbi vizsgálat megismétlésére szorítkozott, hanem a vizsgálati keretek jelentős kibővítésével egy jóval átfogóbb, nagy mintán elvégzett kutatásra tett kísérletet.

Jelen tanulmány a hallgatók jogismeretét vizsgáló kérdésekre adott válaszok összegző bemutatására, elemzésére vállalkozik. A kérdőív tervezésekor a kutatócsoport arra a döntésre jutott, hogy mindenekelőtt a hallgatók Alaptörvénnyel kapcsolatos ismereteit elemzi. Döntésünket mindenekelőtt az indokolta, hogy a kutatási célok között a hallgatók preferenciáinak, az Alaptörvényben megjelenő értékekkel kapcsolatos véleményének feltárása szerepelt. Az is indokolta döntésünket, hogy az elsőéves hallgatóknak dogmatikai ismeretek hiányában az elmúlt években nagy médi felületen vitatott Alaptörvényről lehetnek talán ismereteik, melyek a felsőbb éves hallgatók ismereteivel jól összehasonlíthatók. Logikusnak tűnt továbbá, hogy egy minden képzőhelyen kötelező tárgy keretében oktatott stúdium alapját képező forrásból induljunk ki a kérdőív összeállításánál.

Három, a kérdőívben szereplő kérdés értékelését – az utólag felszínre kerülő módszertani problémák miatt – kénytelenek voltunk kihagyni elemzésünkéből. A hallgatói válaszokból egyértelműen kiderült, hogy félreértésre okot adó módon tettük fel kérdéseinket. Jóllehet alkotmányjogászok, szociológusok, továbbá hallgatói próbakitöltők ellenőrizték a

¹ Badó Attila, Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Összehasonlító Jogi Intézet, Intézetvezető egyetemi tanár; Lőrinczi János, Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Szociológia Tanszék, Címzetes egyetemi docens; Patyi Zsófia, Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Összehasonlító Jogi Intézet, Tudományos segédmunkatárs.

² A tanulmányt megalapozó kutatás az Igazságügyi Minisztérium támogatásával valósult meg.

³ 92 fő nem adta meg az évfolyamát, ami nem meglepő, hiszen a kreditrendszer miatt az évfolyamok közötti határok elmosódtak.

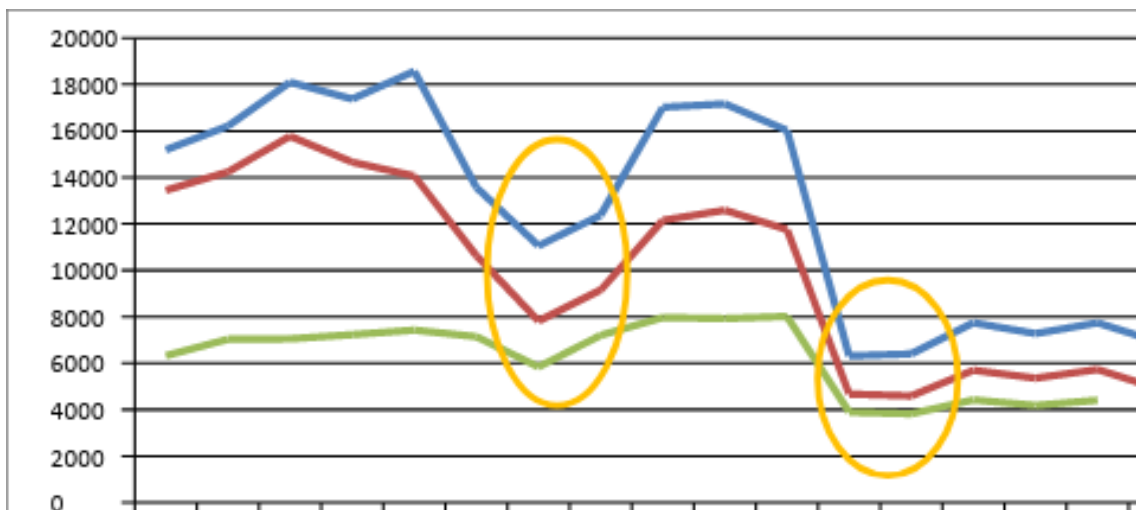
kérdéseket, és egy workshop keretében került véglegesítésre a kérdőív, a hiba természetesen a kutatócsoportot terheli.

A kutatási eredmények ismertetése előtt érdemes röviden bemutatni azokat a folyamatokat, melyek az elmúlt évtizedben a jogászképzésben alapvető változást okoztak.

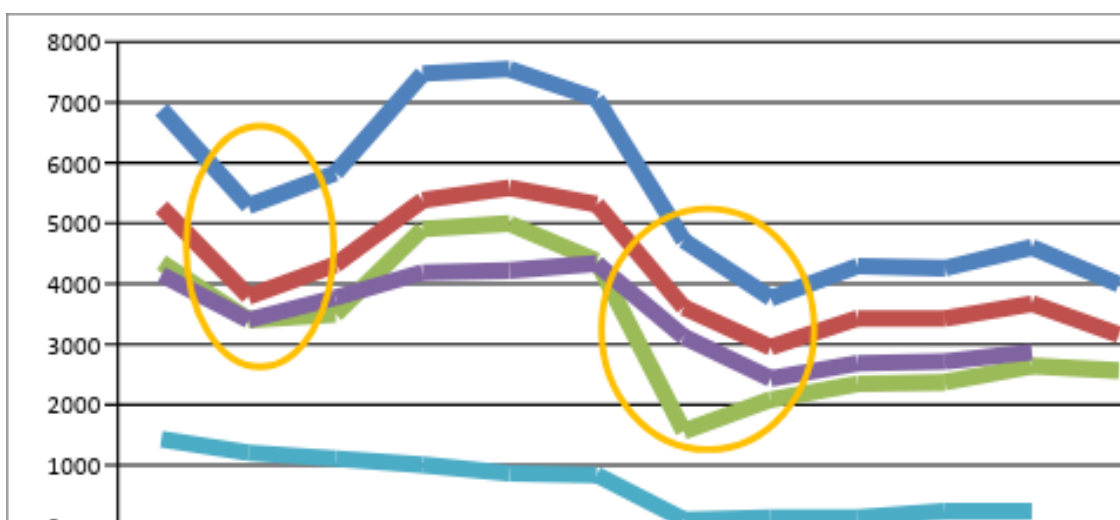
A jogászképzés háttérfolyamatai

Az elérhető longitudinális felvételi adatok⁴ világosan mutatják a jogászképzés területén az utóbbi évtizedben tapasztalható jelentős változásokat. Két töréspontot figyelhetünk meg: az első a bolognai rendszernek a magyar felsőoktatásba történő bevezetését követően volt megfigyelhető, a második pedig 2012-ben. Utóbbit közvetlenül az a kormányzati döntés idézte elő, mely minimalizálta (lényegében megszüntette) az államilag finanszírozott helyeket a jogászképzésben. Az alábbi két grafikon szemléletesen mutatja ezeket a töréspontokat.

1. sz. grafikon A jogi képzési területre jelentkezők és felvettek országosan 2001 – 2017

2. sz. grafikon A jogász szakra jelentkezők és felvettek országosan 2006 – 2017

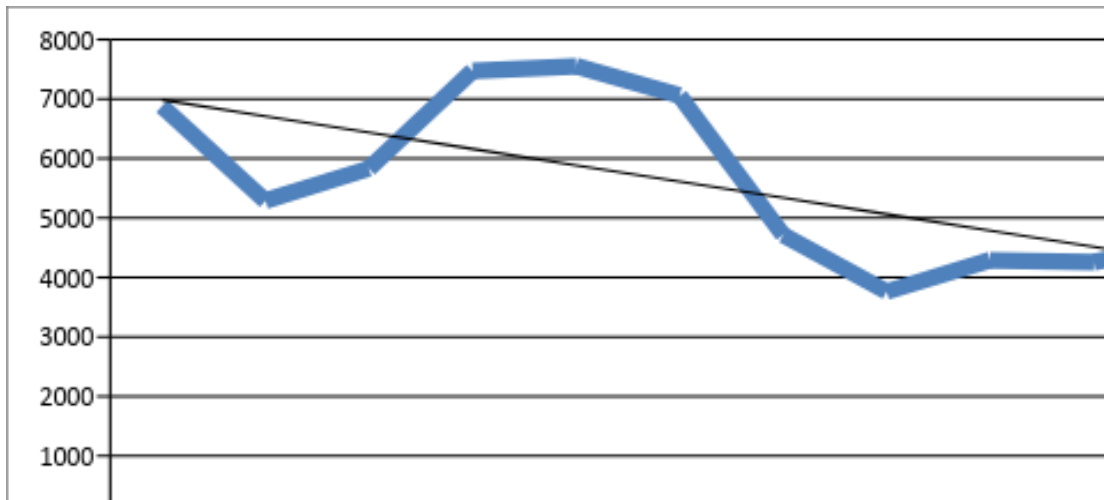

⁴ Lásd www.felvi.hu

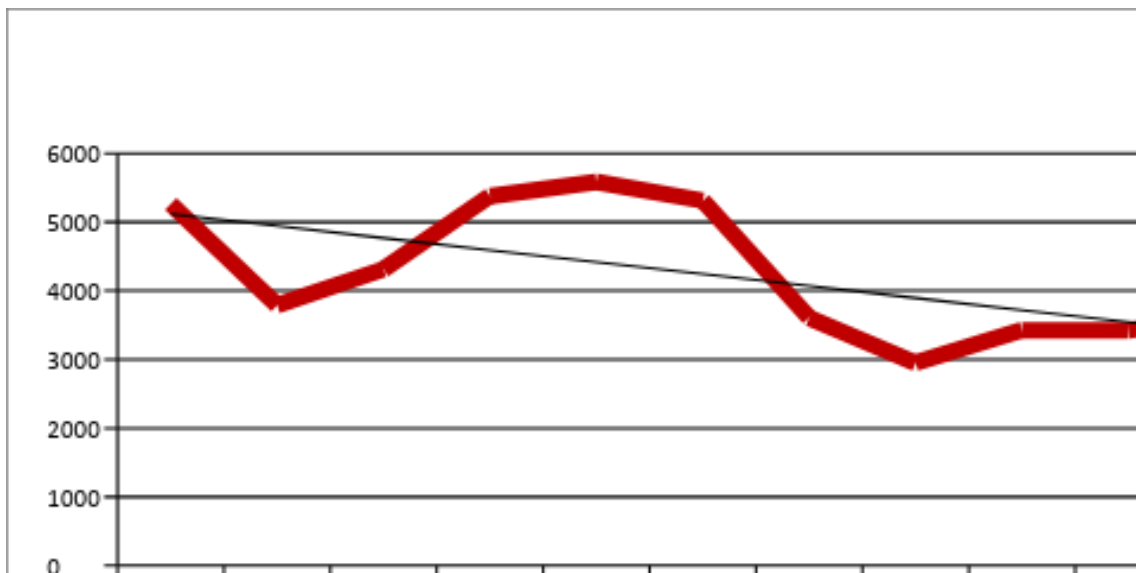
Azt is látni lehet ugyanakkor, hogy a „sokkhatás” után a jogi képzés iránti érdeklődés ismét mérsékelten emelkedni kezdett, a 2017-es év azonban megtörte ezt a tendenciát. Ez a csökkenés azonban nem csupán a jogi képzést, hanem a felsőoktatás egészét érinti. (Az előző évhez képest mintegy öt százalékkal kevesebben jelentkeztek a felsőoktatásba).

Ha a 2. grafikonon látható folyamatokat külön-külön ábrázoljuk, mindegyik trendvonala a csökkenés felé mutat, leghatározottabban (legmeredekebben) az államilag finanszírozott helyre felvettek esetében (lásd 7.sz. grafikon).

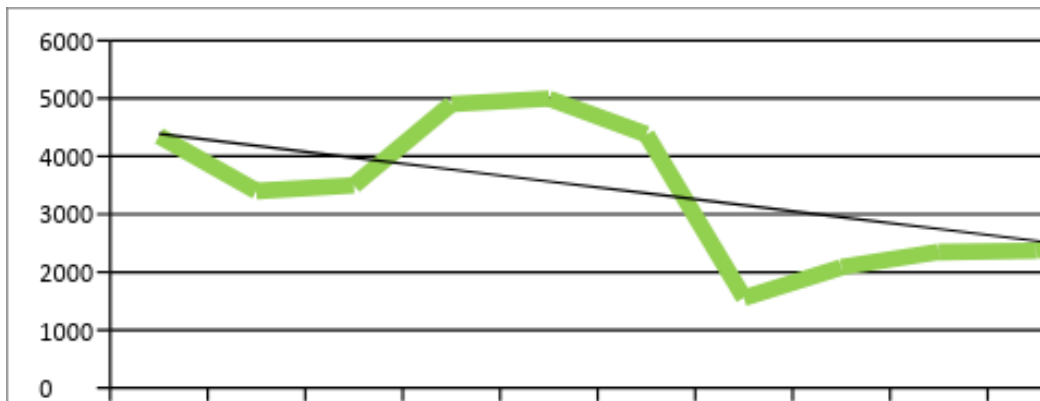
3. sz. grafikon Jogász szakra jelentkezők összesen országosan, trendvonallal 2006 – 2017

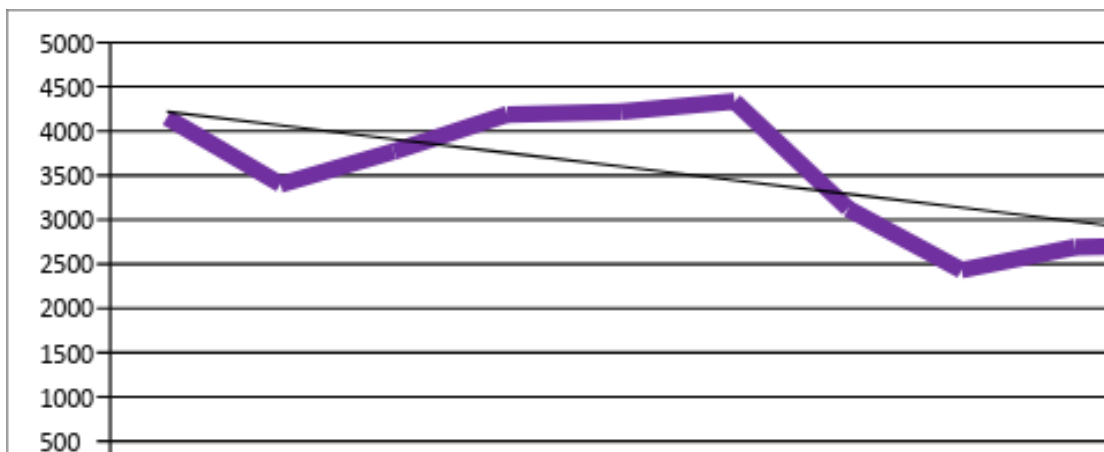
4. sz. grafikon Jogász szakra első helyen jelentkezők összesen országosan, trendvonallal 2006 – 2017

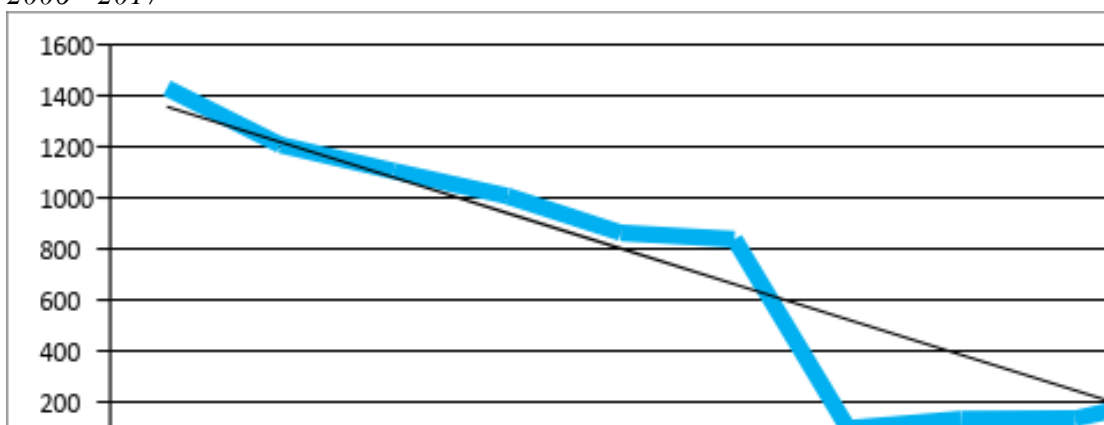
5. sz. grafikon Jogász szakra államilag finanszírozott helyre jelentkezők összesen országosan, trendvonalal 2006 – 2017

6. sz. grafikon Jogász szakra felvettek összesen országosan, trendvonalal 2006 – 2017

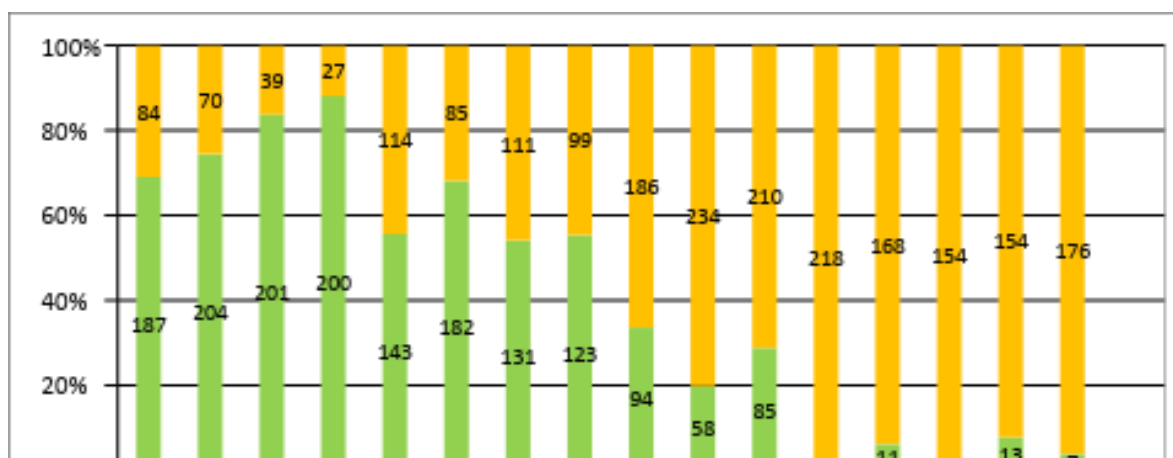

7. sz. grafikon Jogász szakra államilag finanszírozott helyre felvettek országosan, trendvonalal 2006 - 2017

Ez például 2016-ban azt jelentette Szegeden, hogy az első helyen a nappalis államilag finanszírozott helyre pályázó 125 jelentkező közül mindössze 7 fő (5,6 %) nyert felvételt. Ők így a 183 nappalis hallgatónak mindössze alig négy százalékát tették ki. Tehát a nappalis joghallgatók csaknem mindegyike (96 %-a) fizetni kényszerül a képzésért.

8. sz. grafikon Az államilag finanszírozott és a költségtérítéses joghallgatók arány az SZTE ÁJTK-n 2006 – 2017

Azt előre lehetett látni, hogy a kormányzati döntés következményeként meg fog változni a képzés rekrutációs bázisa, és egyértelműen növelni fogja a képzés finanszírozását kedvező anyagi helyzeténél fogva biztosítani képes családokból érkezők arányát. Ez természetesen nem jelenti automatikusan azt, hogy a képzés finanszírozását vállalni tudók mindannyian jómódúak, és viszonylag kedvező társadalmi státuszúak lennének, hiszen „erőn felüli” családi áldozatvállalással, diákmunkával vagy diákhitellel is biztosíthatók egy motivált hallgató tanulmányi költségei. Ugyanakkor azt is sejteni lehetett, hogy a jogi karokra felvételizők nagy átlagában alacsonyabb pontszámokkal kerülnek be a korábban elit jellegűnek tekinthető szakra. Hipotézisünk az volt, hogy mindez a jogismeretre is hatást gyakorol, és kutatásunk alacsony jogismereti szintet igazol.

A továbbiakban a kérdőív egyes kérdéseivel kapcsolatos eredményeket mutatjuk be, majd tanulmányunk végén az összesített eredményeket, és részleges következtetéseinket közöljük. (Részletes elemzésre a teljes kutatást bemutató kötetben kerül sor.)

Rögzíti-e az Alaptörvény az alábbiakat?

Azt kérdeztük a hallgatóktól, hogy véleményük szerint az Alaptörvény rögzíti-e az alábbiakat:

- 1.[az emberi méltóság védelmét]
- 2.[hogy a házasság férfi és nő közötti, önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösség]
- 3.[hogy tényleges életfogytig tartó büntetés is kiszabható]
- 4.[hogy Magyarország államformája köztársaság]
- 5.[hogy mai szabadságunk az 1956-os forradalomból sarjadt ki]
- 6.[hogy különleges jogrend esetén felfüggeszthetők az alkotmány egyes rendelkezései]
- 7.[hogy Magyarország törekszik arra, hogy az emberhez méltó lakhatást mindenkinek biztosítsa]
- 8.[hogy minden állampolgár köteles a haza védelmére]
- 9.[az azonos neműek házassághoz való jogának biztosítását]
- 10.[a kereszténységet, mint államvallást]
- 11.[a hűséget, hitet és szeretetet, mint értéket]
- 12.[hogy tilos a genetikailag módosított növények mezőgazdasági termesztése]
- 13.[hogy a gyermek köteles a szülőjét eltartani annak rászorultsága esetén]
- 14.[hogy a bevett egyházakról az Országgyűlés dönt]

15.[hogya államilag finanszírozott egyetemi tanulmányok után évekig itthon kell dolgozni]

16.[a halálbüntetés tilalmát]

17.[a magzat jogalanyiságát]

A felsorolt 17 állításból 11 esetben az „igen”, míg 6 esetben a „nem” volt a helyes válasz. A válaszokat ebben az értelemben helyes válaszokká kódoltuk, így ebben a kérdéscsoportban maximum 17 pontot lehetett elérni. A válaszolók közül elért legkevesebb pontszám 3, a legtöbb pedig 16 pont volt, az átlagpontszám pedig 10,95 pont, ami a teljes minta esetében 64,38%-os teljesítményt jelent.

1. sz. táblázat Rögzíti-e az alaptörvény az alábbiakat? (17 pontból elért átlagpontszámok)

Helyes válaszok	Elem szám	Minimu m pontszá m	Maximum pontszám	Átlag	Átlag teljesítmény (%)
Véleményed szerint az Alaptörvény rögzíti-e?	1027	3,00	16,00	10,9455	64,38

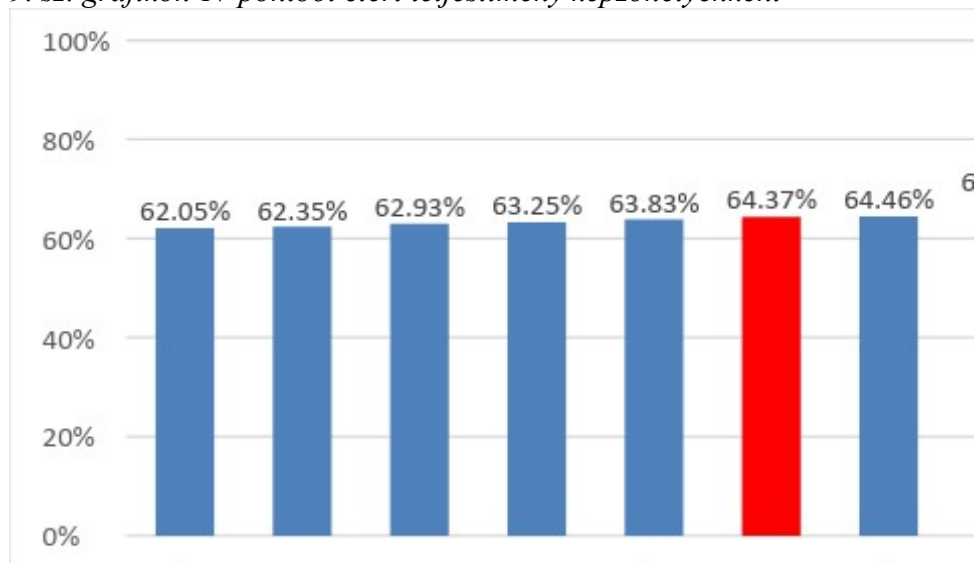
Képzőhelyek szerint nincsenek drámai különbségek a tudásteljesítményben. Minden képzőhely az átlagtól néhány tized ponttal átlag alatt vagy felett teljesített.

2. sz. táblázat 17 pontból elért átlagpontszám képzőhelyenként

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	17 pontból elért átlagpontszám
Debrecen	10,7525
ELTE	11,5455
Károli	10,9589
Miskolc	10,6000
Pázmány	10,8507
Pécs	10,6977
Győr	11,7922
Szeged	10,5490
Total	10,9430

Az elért és az elérhető pontszámokból kiszámított tudásteljesítmények is azt mutatják, hogy a 64,37%-os átlagos teljesítménytől a legalacsonyabb teljesítményű képzőhely kb. 2%-kal, a legmagasabb pedig kb. 5%-kal tér el, ami azt jelenti, hogy szinte „hibahatáron” belüliek a képzőhelyek közötti különbségek.

9. sz. grafikon 17 pontból elért teljesítmény képzőhelyenként

A képzőhelyek közötti különbségek mellett arra is kíváncsiak voltunk, hogy az egyetemi oktatás gyakorol-e hatást - és ha igen milyen mértékben - a hallgatók tudására. Konkrétan arra, hogy az elsőévesek, akik még nem tanultak az Alaptörvényről, sőt még szinte alig tanultak jogi tantárgyakat, gyengébb teljesítményt nyújtanak-e, mint a negyedévesek. Az évfolyamok szerinti összehasonlítás tehát azt a célt szolgálja, hogy képet kapjunk arról, hogy az egyes területeken mennyire volt hatékony a hallgatók ismeretszerzése, illetve milyen mértékű az ismeretek felejtése. Alaphipotézisünk az volt, hogy ezekben a jogi, Alaptörvénnyel kapcsolatos ismeretekben a negyedévesek rendre jobb teljesítményt fognak nyújtani az elsőéveseknél, hiszen akkor is többet kell tudniuk az elsőéveseknél, ha a felejtést is beszámítjuk a negyedévesek oldalán. A következő táblázat képzőhelyenként és évfolyamok szerint mutatja az elért pontátlagokat, illetve teljesítményeket.

3. sz. táblázat 17 pontból elért átlagpontszám és teljesítmény képzőhelyenként

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	17 pontból elért átlagpontszám és teljesítmény			
	elsőéves		negyedéves	
	pontszám	teljesítmény	pontszám	teljesítmény
Debrecen	10,62	62,44%	11,00	64,71%
ELTE	11,46	67,39%	11,80	69,41%
Károli	10,82	63,64%	11,09	65,24%
Miskolc	10,11	59,48%	10,84	63,76%
Pázmány	10,60	62,37%	10,99	64,65%
Pécs	10,21	60,04%	11,48	67,56%
Győr	11,43	67,25%	12,13	71,32%
Szeged	10,12	59,52%	11,84	69,65%
Minta átlag:	10,67	62,74%	11,38	66,91%

A teljes mintában az elsőévesek átlagpontszáma 10,67 pont, átlagteljesítményük pedig 62,4%, míg a negyedéveseknél az átlagpontszám 11,38 pont, az átlagteljesítményük pedig 66,91%. A negyedévesek tehát 0,71 ponttal értek el többet az elsőéveseknél, ami a

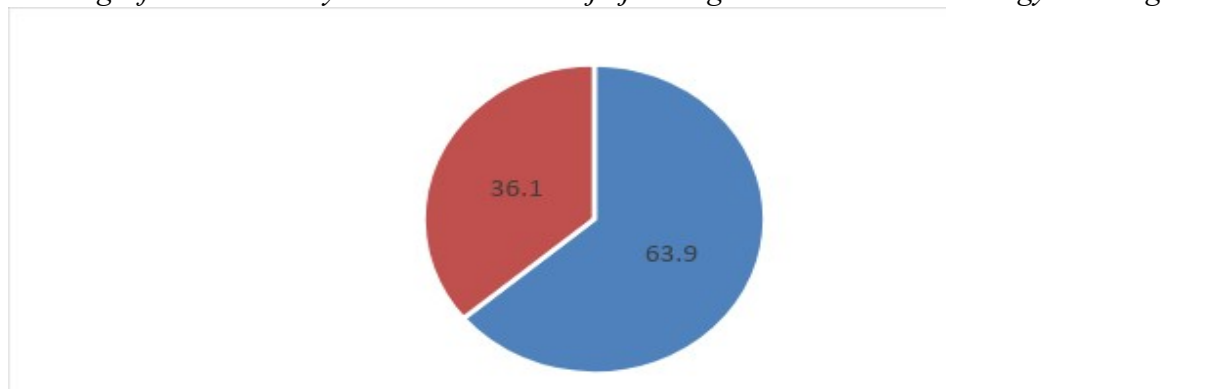
teljesítményükben 4,17%-os többletet jelent. Ez a különbség kevesebb annál, mint amit vártunk nullhipotézisünk megfogalmazásakor. Az elsőévesek teljesítménye jónak tekinthető, azonban a negyedéveseké ezzel a 4% körüli többlettel alacsonynak mutatkozik.

Véleményed szerint ki választja jelenleg a .....

Véleményed szerint ki választja jelenleg a miniszterelnököt Magyarországon?

A miniszterelnök választásával kapcsolatosan csupán a válaszolók 36,1%-a adott helyes választ. A legtöbben (41,2%) úgy tudták, hogy a győztes párt jelölésére az Országgyűlés választja, sőt a válaszolók 18,3%-a szerint közvetlenül választják a miniszterelnököt Magyarországon, és a választópolgárok szavaznak rá. Az eredmény meglehetősen lesújtó, hiszen olyan ismeretről beszélünk, ami a közbeszédben, médiában rendszeresen szereplő téma, tehát az általános tájékozottság részét képezi. A gyenge teljesítményt azonban valószínűleg a figyelmetlenség okozta, mivel a két legmagasabb arányban megjelölt válasz közös eleme (az Országgyűlés választja a miniszterelnököt) mellett elsikkadt a jelölők személye.

10. sz. grafikon Véleményed szerint ki választja jelenleg a miniszterelnököt Magyarországon?

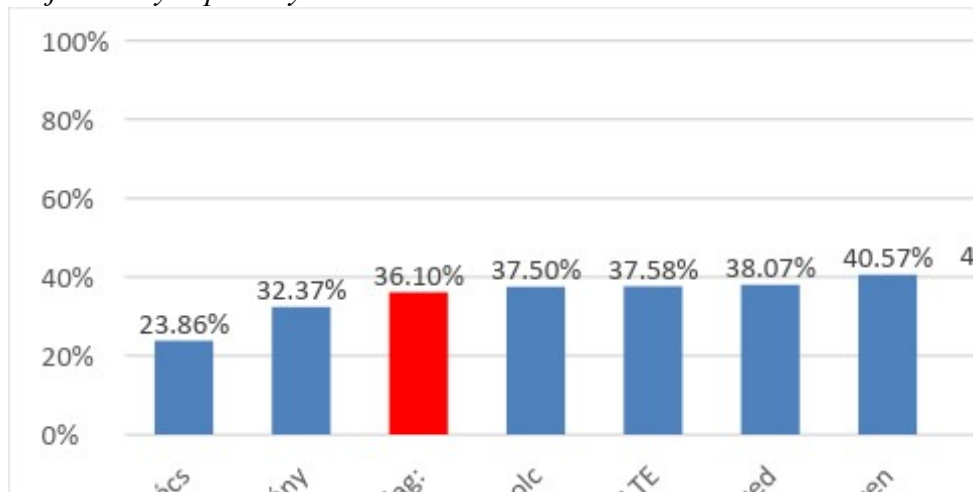
Képzőhelyek szerint a többség itt is az átlag körül teljesített, kivéve a pécsieket, akik kb. 13%-kal gyengébb eredményt értek el az átlagnál. A legjobb eredményt a győri hallgatók érték el, az átlagtól 6,4%-kal magasabbat, a Károli Gáspár Református Egyetem és a Debreceni Egyetem hallgatói kb. 5%-kal, a Szegedi Tudományegyetem és az ELTE hallgatói pedig kb. 2 %-kal értek el jobb eredményt az átlagnál.

4. sz. táblázat Jó válaszok aránya képzőhelyenként

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	Jó válaszok aránya
Debrecen	40,57%
ELTE	37,58%
Károli	41,11%
Miskolc	37,50%
Pázmány	32,37%
Pécs	23,86%
Győr	42,50%
Szeged	38,07%
Minta átlag:	36,10%

11. sz. grafikon Véleményed szerint ki választja jelenleg a miniszterelnököt Magyarországon?
Teljesítmény képzőhelyenként

Évfolyamok szerint összességében kb. 14%-kal jobb teljesítményt nyújtottak a negyedévesek és két kivételtől eltekintve ez minden képzőhelyen így volt. A Károli Gáspár Református Egyetemen azonban 12,5%-kal gyengébb eredményt értek el a negyedévesek az elsőéveseknél, Szegeden pedig lényegében megegyezik a két évfolyam teljesítménye.

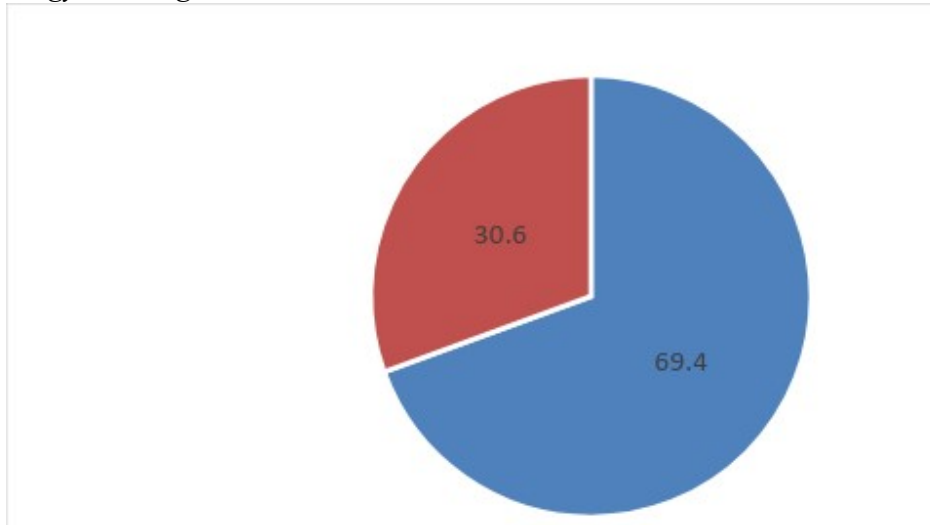
5. sz. táblázat Jó válaszok aránya képzőhelyenként és évfolyamok szerint

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	Jó válaszok aránya	
	elsőéves	negyedéves
Debrecen	35,82%	48,72%
ELTE	30,89%	57,14%
Károli	37,50%	25,00%
Miskolc	20,00%	44,83%
Pázmány	25,00%	39,02%
Pécs	12,96%	41,18%
Győr	23,08%	60,98%
Szeged	38,55%	37,25%
Minta összesen:	30,35%	44,47%

Véleményed szerint ki választja jelenleg az Alkotmánybíróság elnökét Magyarországon?

Az Alkotmánybíróság elnökének megválasztásával kapcsolatos ismeret még a miniszterelnök választásához képest is alacsonyabb. A hallgatók mindössze 30,6%-a tudta, hogy Alkotmánybíróság elnökét jelölőbizottság javaslatára az Országgyűlés választja. Itt is felmerül azonban a hallgatók figyelmetlensége, mivel a leggyakoribb válasz (38,5%) az volt, hogy Köztársasági Elnök javaslatára az Országgyűlés választja az Alkotmánybíróság elnökét.

12. sz. grafikon Véleményed szerint ki választja jelenleg az Alkotmánybíróság elnökét Magyarországon?

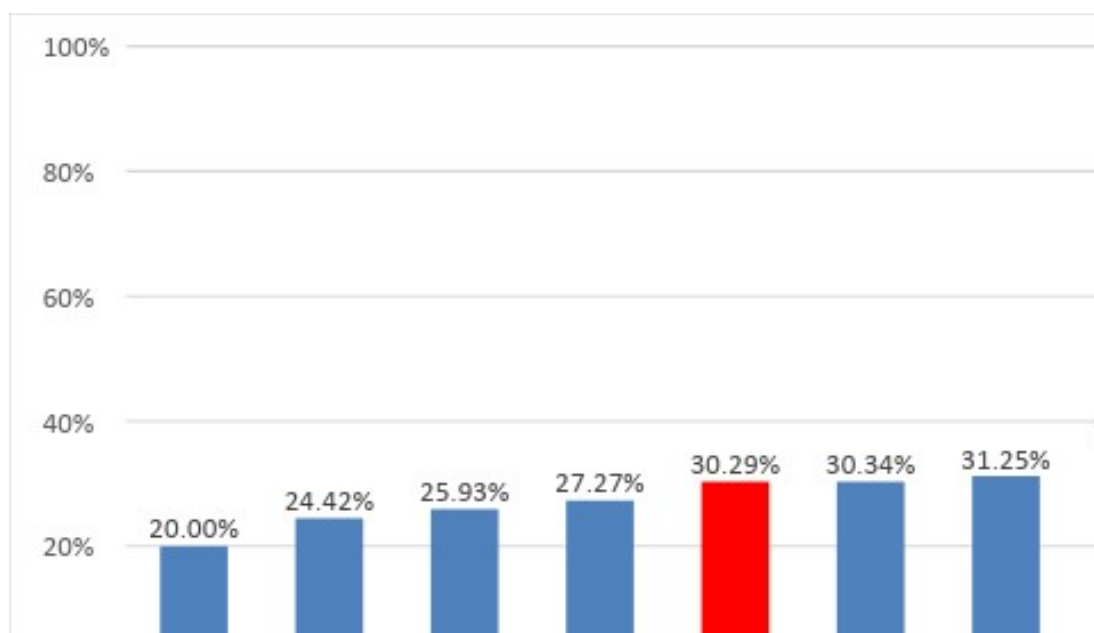

Képzőhelyek szerint a Károli Gáspár Református Egyetem hallgatói, a pécsi és a győri hallgatók az átlag körül teljesítettek. A miskolciak kb. 10%-kal gyengébb eredményt értek el az átlagnál, és rajtuk kívül a szegediek és a debreceniek is alulteljesítettek kb. 4-5%-kal. A legjobb eredményt az ELTE és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem hallgatói érték el. Ők az átlagnál kb. 5%-kal teljesítettek jobban.

6. sz. táblázat Jó válaszok aránya képzőhelyenként

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	Jó válaszok aránya
Debrecen	25,93%
ELTE	35,37%
Károli	30,34%
Miskolc	20,00%
Pázmány	35,16%
Pécs	27,27%
Győr	31,25%
Szeged	24,42%
Minta átlag:	30,29%

13. sz. grafikon Véleményed szerint ki választja jelenleg az Alkotmánybíróság elnökét Magyarországon? Teljesítmény képzőhelyenként

Az Alkotmánybírósági elnök megválasztásának ismeretében összességében az elsőévesek jobb eredményt értek el, mint a negyedévesek. Utóbbiak teljesítménye a mintában kb. 11,5%-kal alacsonyabb. Csak a debrecenieknél érték el jobb eredményt a negyedévesek az elsőéveseknél (mintegy 7,5%-kal) az összes többi képzőhelyen a negyedévesek teljesítménye alacsonyabb, mint az elsőéveseké. A legtöbb helyen a különbség tetemes, Miskolcon például 26,21%, A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen 21,77%, Pécsen 16,82%, Szegeden 12,06% Győrben pedig 9,07%.

7. sz. táblázat Jó válaszok aránya képzőhelyenként és évfolyamok szerint

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	Jó válaszok aránya	
	elsőéves	negyedéves
Debrecen	23,19%	30,77%
ELTE	36,89%	30,95%
Károli	33,33%	25,00%
Miskolc	40,00%	13,79%
Pázmány	44,97%	23,20%
Pécs	33,96%	17,14%
Győr	35,90%	26,83%
Szeged	27,44%	15,38%
Minta összesen:	34,40%	22,93%

Mi minősül jogszabálynak?

Azt kérdeztük a hallgatóktól, hogy véleményük szerint mi minősül jogszabálynak.

- 1.[a törvény]
- 2.[a kormányrendelet]

- 3.[a miniszterelnöki rendelet]
- 4.[a miniszteri rendelet]
- 5.[a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete]
- 6.[az önálló szabályzó szerv vezetőjének rendelete]
- 7.[az önkormányzati rendelet]
- 8.[az OBH elnökének utasítása]
- 9.[az utasítás]
- 10.[a határozata jogegységi határozat]

A felsorolt 10 állításból 7 esetben az „igen”, míg 3 esetben a „nem” volt a helyes válasz. A válaszokat ebben az értelemben helyes válaszokká kódoltuk, így ebben a kérdéscsoportban maximum 10 pontot lehetett elérni. A válaszolók között elért legkevesebb pontszám 0, a legtöbb pedig 10 pont volt, az átlagpontszám pedig 7,78 pont, ami a teljes minta esetében 77,76%-os teljesítményt jelent.

8. sz. táblázat Mi minősül jogszabálynak? (10 pontból elért átlagpontszámok)

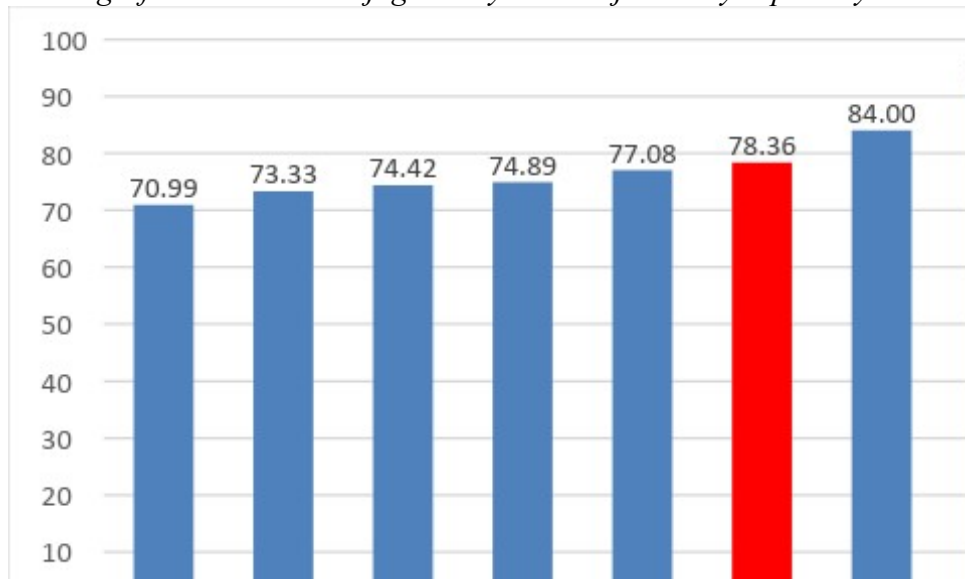
	Elemzés	Minimum pontszám	Maximum pontszám	Átlag	Átlag teljesítmény (%)
Mi minősül jogszabálynak?	1150	,00	10,00	7,7757	77,76%

Képzőhelyek szerint Szegeden, Debrecenben, a Károli Gáspár Református Egyetemen és a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen a hallgatók gyengébb teljesítményt értek el az átlagnál. A pécsiek átlag körüli, a miskolciak kicsit átlag feletti teljesítményt nyújtottak, míg a győriek és az ELTE-sek kiemelkedtek a mezőnyből a 90% feletti teljesítményükkel.

9. sz. táblázat 10 pontból elért átlagpontszám képzőhelyenként

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	10 pontból elért átlagpontszám
Debrecen	7,3333
ELTE	9,3647
Károli	7,4894
Miskolc	8,4000
Pázmány	7,4416
Pécs	7,7079
Győr	9,1625
Szeged	7,0991
Minta átlag:	7,8362

14. sz. grafikon Mi minősül jogszabálynak? Teljesítmény képzőhelyenként

Annak ismeretében, hogy mi minősül jogszabálynak itt is a negyedévesek értek el jobb eredményt, mintegy 14,5%-kal. Minden képzőhelyen (kivéve a győrieket és az ELTE-seket) lényegesen jobb teljesítményt értek el a negyedévesek az elsőéveseknél. A győri és az ELTE-s hallgatók esetében, - bár a negyedévesek teljesítménye nem sokkal magasabb az elsőévesekénél – mindkét évfolyamon 90% felett teljesítettek a válaszadók.

10. sz. táblázat 10 pontból elért átlagpontszám és teljesítmény képzőhelyenként évfolyamok szerint

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	10 pontból elért átlagpontszám és teljesítmény			
	elsőéves		negyedéves	
	pontszám	teljesítmény (%)	pontszám	teljesítmény (%)
Debrecen	6,60	66,00	8,59	85,85
ELTE	9,23	92,34	9,76	97,62
Károli	6,96	69,61	8,46	84,62
Miskolc	6,60	66,00	9,07	90,69
Pázmány	6,49	64,87	8,43	84,29
Pécs	7,11	71,11	8,63	86,29
Győr	9,15	91,54	9,17	91,71
Szeged	6,64	66,45	8,63	86,35
Minta átlag:	7,30	73,03	8,77	87,70

Ki hozhat törvényt?

Azt kérdeztük a hallgatóktól, hogy véleményük szerint a felsoroltak közül ki hozhat törvényt.

- 1.[Az Országgyűlés]
- 2.[A Kormány]
- 3.[Az Alkotmánybíróság]
- 4.[A miniszterelnök]
- 5.[A köztársasági elnök]

A felsorolt 5 válaszlehetőségből 1 esetben az „igen”, míg 4 esetben a „nem” volt a helyes válasz. A válaszokat ebben az értelemben helyes válaszokká kódoltuk, így ebben a kérdéscsoportban maximum 5 pontot lehetett elérni. A válaszolók közül elért legkevesebb pontszám 1, a legtöbb pedig 5 pont volt, az átlagpontszám pedig 4,6939 pont, ami a teljes minta esetében 93,88%-os teljesítményt jelent.

11. sz. táblázat Ki hozhat törvényt? (5 pontból elért átlagpontszámok)

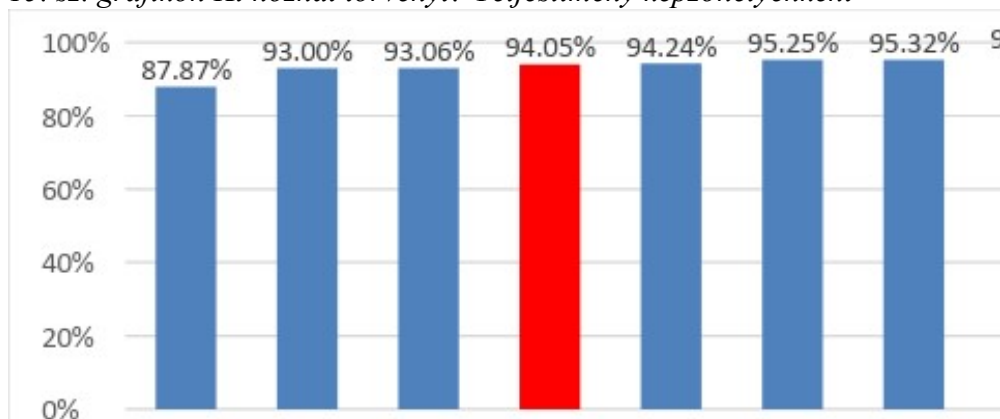
	Elemiszám	Minimum pontszám	Maximum pontszám	Átlag	Átlag teljesítmény (%)
Ki hozhat törvényt?	1150	1,00	5,00	4,6939	93,88%

Képzőhelyek szerint a Károli Gáspár Református Egyetem hallgatói értek el 6%-kal rosszabb eredményt az átlagtól, a többség az átlag körüli 3%-os sávban teljesített.

12. sz. táblázat 5 pontból elért átlagpontszám képzőhelyenként

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	5 pontból elért átlagpontszám
Debrecen	4,8468
ELTE	4,7118
Károli	4,3936
Miskolc	4,6500
Pázmány	4,6530
Pécs	4,8202
Győr	4,7625
Szeged	4,7658
Minta átlag:	4,7026

15. sz. grafikon Ki hozhat törvényt? Teljesítmény képzőhelyenként

A jogismereti kérdések között ez az első olyan kérdéscsoport, amelyben minden képzőhely esetében teljesül a fejezet elején megfogalmazott elvárás, miszerint a negyedéves hallgatóktól nagyobb teljesítményt várunk el, mint a „laikusnak” tartott elsőévesektől, akik még szinte alig tanultak jogi tantárgyakat. Igaz, hogy különböző mértékben, de minden képzőhelyen megjelenik az a „hozzáadott érték”, ami reményeink szerint az egyetemi képzésnek tulajdonítható.

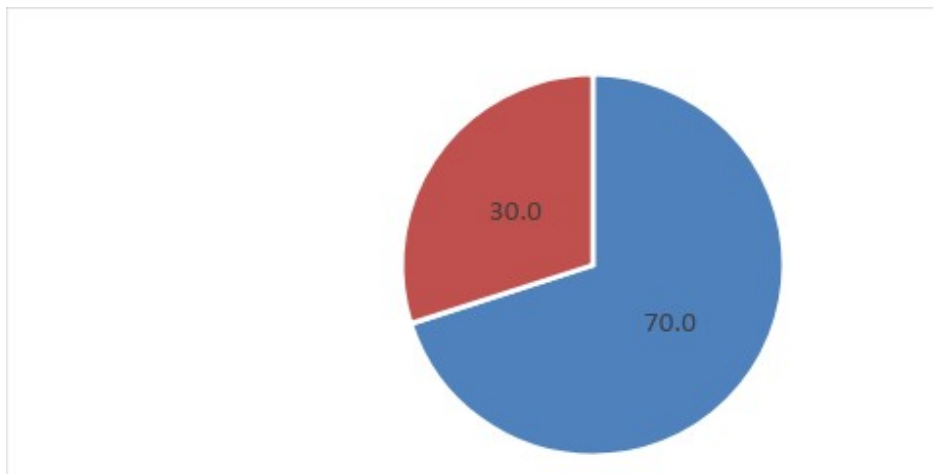
13. sz. táblázat 5 pontból elért átlagpontszám és teljesítmény képzőhelyenként évfolyamok szerint

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	5 pontból elért átlagpontszám és teljesítmény			
	elsőéves		negyedéves	
	pontszám	teljesítmény	pontszám	teljesítmény
Debrecen	4,83	96,57%	4,88	97,56%
ELTE	4,67	93,44%	4,83	96,67%
Károli	4,18	83,53%	4,31	86,15%
Miskolc	4,00	80,00%	4,86	97,24%
Pázmány	4,57	91,45%	4,74	94,76%
Pécs	4,78	95,56%	4,89	97,71%
Győr	4,67	93,33%	4,85	97,07%
Szeged	4,72	94,44%	4,90	98,08%
Minta átlag:	4,64	92,78%	4,81	96,15%

Ki határozza meg az Országgyűlés belső szervezetét?

Az Országgyűlés működésével kapcsolatos kérdésben „Ki határozza meg az Országgyűlés belső szervezetét?” a válaszolóknak mindössze a harminc százaléka adott helyes választ. A többség úgy tudja (36,3%), hogy a Házbizottság dönt ebben a kérdésben.

16. sz. grafikon *Ki határozza meg az Országgyűlés belső szervezetét?*

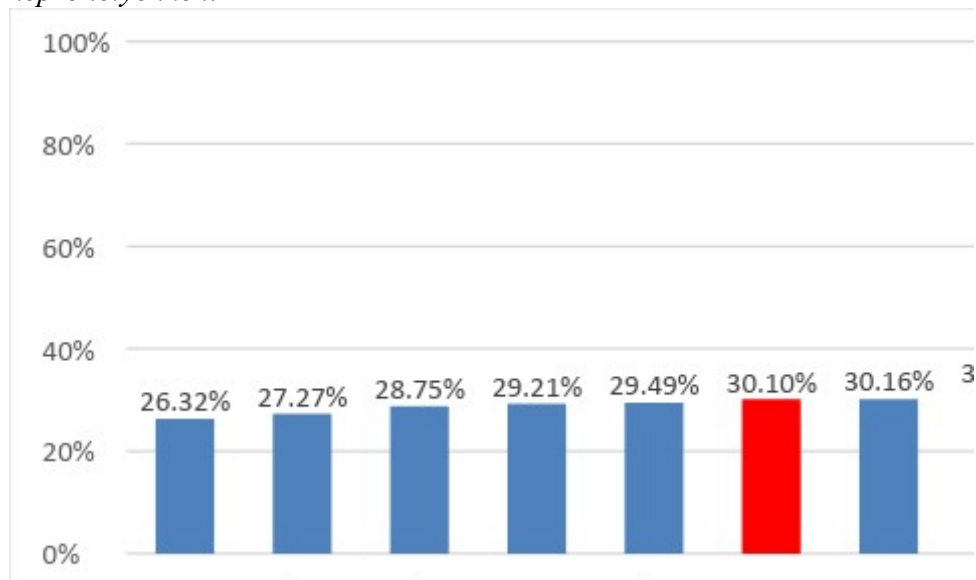

Képzőhelyek szerint a többség az átlag körül teljesített. A legjobban teljesítő ELTE-s hallgatók kb. 3%-kal, a leggyengébben teljesítő miskolci hallgatók pedig kb. 4%-kal térnek el a mintaátlagtól.

14. sz. táblázat Ki határozza meg az Országgyűlés belső szervezetét? Jó válaszok aránya képzőhelyenként

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	Jó válaszok aránya
Debrecen	31,73%
ELTE	33,33%
Károli	27,27%
Miskolc	26,32%
Pázmány	30,16%
Pécs	29,21%
Győr	28,75%
Szeged	29,49%
Minta átlag:	30,10%

17. sz. grafikon Ki határozza meg az Országgyűlés belső szervezetét? Jó válaszok aránya képzőhelyenként

Az Országgyűlés szervezetének ismeretében összességében a negyedévesek értek el jobb eredményt, mintegy 7,67%-kal. Minden képzőhelyen (kivéve a debrecenieket és miskolciakat) jobb teljesítményt értek el a negyedévesek az elsőéveseknél. Ezen a két képzőhelyen az elsőévesek jobban tudták a helyes választ. Miskolcon 17,78%-kal, Debrecenben pedig 7,3%-kal értek el magasabb teljesítményt.

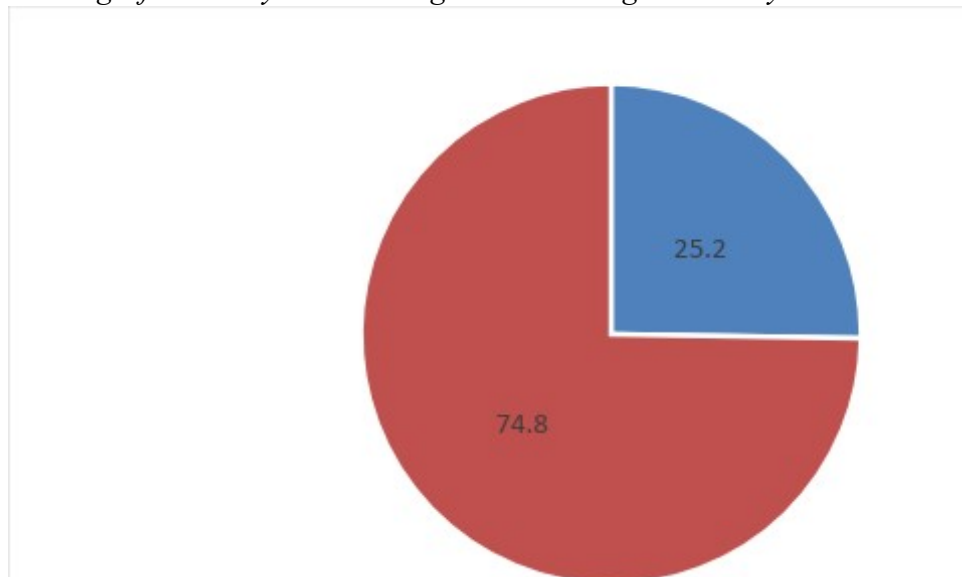
15. sz. táblázat Ki határozza meg az Országgyűlés belső szervezetét? Jó válaszok aránya képzőhelyenként és évfolyamok szerint

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	Jó válaszok aránya	
	elsőéves	negyedéves
Debrecen	34,33%	27,03%
ELTE	30,83%	40,48%
Károli	28,57%	38,46%
Miskolc	40,00%	22,22%
Pázmány	23,49%	36,13%
Pécs	20,37%	42,86%
Győr	28,21%	29,27%
Szeged	26,22%	38,46%
Minta átlag:	27,30%	34,97%

Melyik hatalmi ágat testesíti meg a kormány?

A kormány funkciójával kapcsolatos kérdésben (Melyik hatalmi ágat testesíti meg a kormány?) lényegesen jobb eredmény született. A válaszolók kb. 74,8%-a adott helyes választ.

18. sz. grafikon *Melyik hatalmi ágat testesíti meg a kormány?*

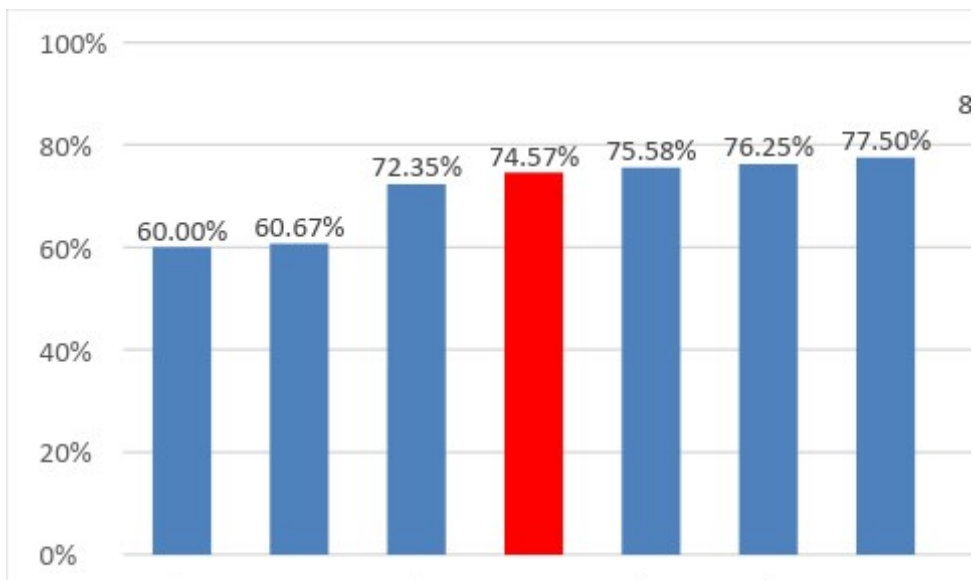

Képzőhelyek szerint A Károli Gáspár Református Egyetem és a Pécsi Tudományegyetem hallgatói az átlagnál lényegesen gyengébb teljesítményt értek el, miután 14-15%-kal teljesítettek gyengébben, mint az átlag. A Debreceni Egyetem és az ELTE hallgatói viszont az átlagnál kb. 10%-kal jobban tudták a választ arra a kérdésre, hogy a kormány melyik hatalmi ágat testesíti meg.

16. sz. táblázat Melyik hatalmi ágat testesíti meg a kormány? Jó válaszok aránya képzőhelyek szerint

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	Jó válaszok aránya
Debrecen	84,55%
ELTE	84,76%
Károli	60,00%
Miskolc	77,50%
Pázmány	72,35%
Pécs	60,67%
Győr	76,25%
Szeged	75,58%
Minta átlag:	74,57%

19. sz. grafikon Melyik hatalmi ágat testesíti meg a kormány? Jó válaszok aránya képzőhelyek szerint

Ez a második olyan terület, ahol minden képzőhely esetében teljesül a fejezet elején megfogalmazott elvárás, miszerint a negyedéves hallgatóktól nagyobb teljesítményt várunk el, mint a „laikusnak” tartott elsőévesektől, akik még szinte alig tanultak jogi tantárgyakat.

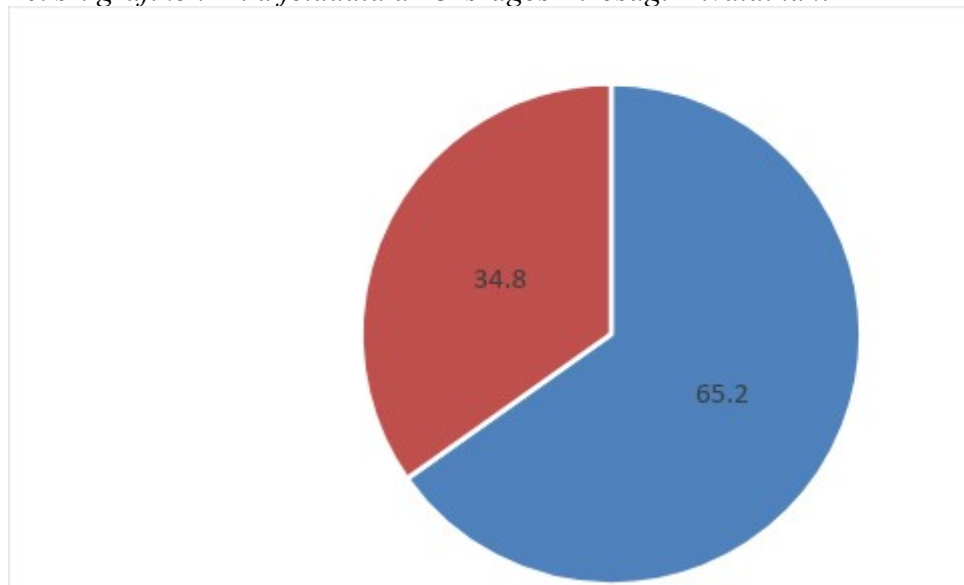
17. sz. táblázat Melyik hatalmi ágat testesíti meg a kormány? Jó válaszok aránya képzőhelyek és évfolyamok szerint

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	Jó válaszok aránya	
	elsőéves	negyedéves
Debrecen	81,43%	90,00%
ELTE	82,79%	90,48%
Károli	55,10%	61,54%
Miskolc	60,00%	82,76%
Pázmány	62,67%	79,84%
Pécs	57,41%	65,71%
Győr	74,36%	78,05%
Szeged	71,34%	88,46%
Minta átlag:	70,21%	81,38%

Mi a feladata az Országos Bírósági Hivatalnak?

Az Országos Bírósági Hivatal feladatával kapcsolatos kérdésben (Mi a feladata az Országos Bírósági Hivatalnak?) szintén gyenge eredmény született. A válaszolók kb. harmad része adott helyes választ a kérdésre. Legtöbben (38,1%) a bíróságok felügyeleti szervének gondolja az Országos Bírósági Hivatalt.

20. sz. grafikon *Mi a feladata az Országos Bírósági Hivatalnak?*

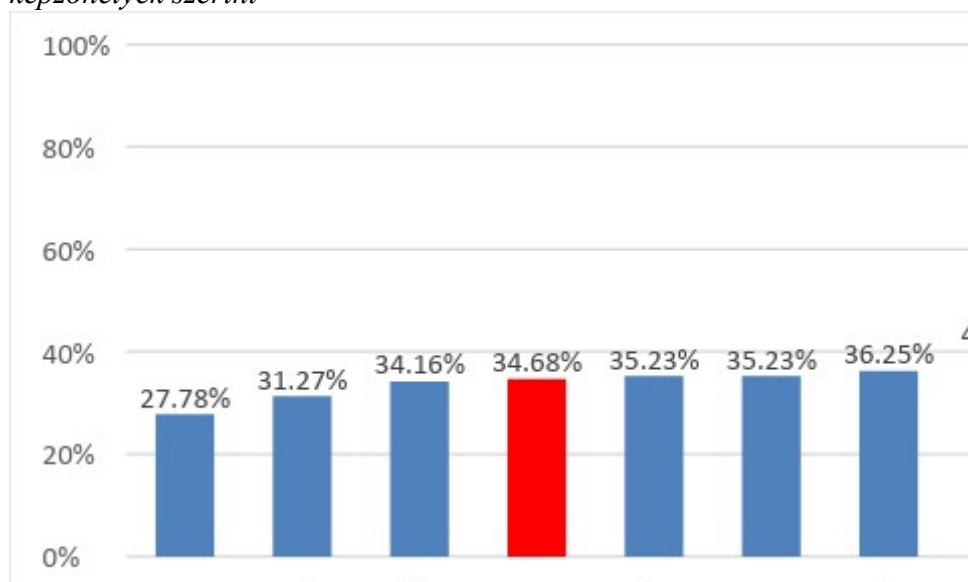
4

Képzőhelyek szerint a Debreceni Egyetem hallgatói teljesítettek lényegesen gyengébben az átlagnál (6,9%-kal). A miskolciak lényegesen (10,32%-kal), a szegediek kisebb mértékben (5,69%-kal) viszont jobban tudták a választ a kérdésre. A többiek átlag körüli teljesítményt nyújtottak.

18. sz. táblázat Mi a feladata az Országos Bírósági Hivatalnak? Jó válaszok aránya képzőhelyek szerint

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	Jó válaszok aránya
Debrecen	27,78%
ELTE	34,16%
Károli	35,23%
Miskolc	45,00%
Pázmány	31,27%
Pécs	35,23%
Győr	36,25%
Szeged	40,37%
Minta átlag:	34,68%

21. sz. grafikonon Mi a feladata az Országos Bírósági Hivatalnak? Jó válaszok aránya képzőhelyek szerint

Képzőhelyek szerint mindenütt jobban teljesítettek a negyedéves hallgatók, mint az elsőévesek, kivéve a Károli Gáspár Református Egyetemet. Itt az elsőévesek teljesítettek jobban, kb. 10%-kal a negyedéveseknél.

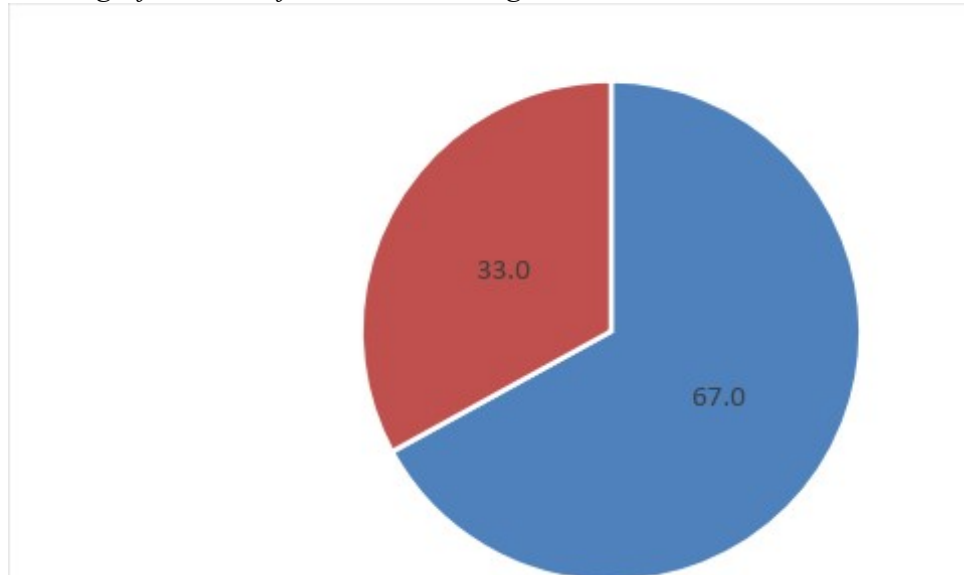
19. sz. táblázat Mi a feladata az Országos Bírósági Hivatalnak? Jó válaszok aránya képzőhelyek és évfolyamok szerint

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	Jó válaszok aránya	
	elsőéves	negyedéves
Debrecen	26%	32%
ELTE	25%	60%
Károli	35%	25%
Miskolc	0%	62%
Pázmány	25%	43%
Pécs	30%	43%
Győr	18%	54%
Szeged	35%	60%
Minta átlag:	28%	48%

Mi a feladata az Országos Bírói Tanácsnak?

Az Országos Bírói Tanács feladatával kapcsolatos kérdésben szintén gyenge eredmény született. A válaszolók harmad része adott helyes választ a kérdésre, legtöbben (21,9%) azt gondolták, hogy a központi bírósági igazgatást végzi, többen (21,2%) pedig úgy tudták, hogy a bíróságok felügyeleti szerve az Országos Bírói Tanács.

22. sz. grafikon Mi a feladata az Országos Bírói Tanácsnak?

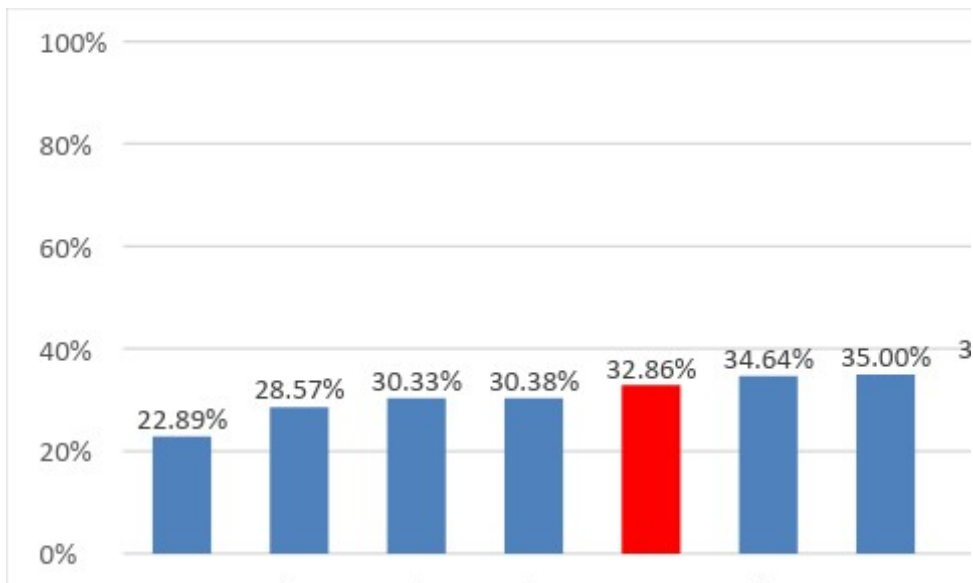

Képzőhelyek szerint a Pécsi Egyetem hallgatói teljesítettek lényegesen gyengébben az átlagnál (kb. 10%-kal). A Károli Gáspár Református Egyetem hallgatói szintén alulteljesítettek, de ők csak 4,29%-kal nyújtottak gyengébb teljesítményt az átlagnál. Az átlagnál kicsit jobb teljesítményt (6,49%-kal) a szegediek értek el ebben a kérdésben.

20. sz. táblázat Mi a feladata az Országos Bírói Tanácsnak? Jó válaszok aránya képzőhelyek szerint

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	Jó válaszok aránya
Debrecen	36,45%
ELTE	34,64%
Károli	28,57%
Miskolc	35,00%
Pázmány	30,33%
Pécs	22,89%
Győr	30,38%
Szeged	39,35%
Minta átlag:	32,86%

23. sz. grafikon Mi a feladata az Országos Bírói Tanácsnak? Jó válaszok aránya képzőhelyek szerint

Képzőhelyek szerint mindenütt jobban teljesítettek a negyedéves hallgatók, mint az elsőévesek, a debreceniekét és a szegedieket kivéve, ahol az elsőévesek teljesítettek jobban kb. 6, illetve 7%-kal a negyedéveseknél.

21. sz. táblázat Mi a feladata az Országos Bírói Tanácsnak? Jó válaszok aránya képzőhelyek és évfolyamok szerint

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	Jó válaszok aránya	
	elsőéves	negyedéves
Debrecen	39,13%	31,58%
ELTE	30,97%	45,00%
Károli	23,40%	33,33%
Miskolc	10,00%	41,38%
Pázmány	32,21%	31,09%
Pécs	19,61%	28,13%
Győr	28,95%	31,71%
Szeged	41,10%	34,62%
Minta átlag:	32,81%	33,88%

Konklúzió

Kutatásunk keretében néhány kérdés erejéig a joghallgatók jogismeretét vizsgáltuk. Különösen annak tudatában vált ez érdekes vizsgálati elemmé, hogy tapasztalataink, és a jogi kari oktatók „általános véleménye” alapján jelentős teljesítményromlás érzékelhető a joghallgatók körében, ami az igen alacsony bekerülési pontok miatt könnyen magyarázható. Ugyanakkor arra is kíváncsiak voltunk, hogy az egyes képzőhelyek között érzékelhető-e jelentős jogismereti különbség olyan, mindenekelőtt az Alaptörvényből, vagy éppen sajtóhírekből is elsajátítható közjogi tudás terén, melyek jelentős része az általános műveltség⁵ részét is képezheti. Ugyancsak vizsgálatra ösztönzött bennünket az, hogy felsőbbéves hallgatóknál, akik már számos tárgyból (Jogi Alaptan, Jogtörténet, Alkotmányjog stb.) levizsgáztak, kimutatható-e érzékelhető teljesítményjavulás?

A fent bemutatott eredmények fényében kutatócsoportunk az alábbi megállapításokat teszi:

1. Összességében az eredmények igazolják azon hipotézisünket, hogy a joghallgatók jogismereti szintje relatíve alacsonynak tekinthető.

A vizsgált tudáselemek tekintetében lényeges különbségeket találtunk ugyanakkor a hallgatók tudását illetően. Több esetben csupán 30% körüli volt a helyes válaszok aránya, míg más tudáselemeknél elérte vagy meg is haladta a 80%-ot. A legnagyobb hiányosságok a

-Véleményed szerint ki választja jelenleg a miniszterelnököt Magyarországon?

-Véleményed szerint ki választja jelenleg az Alkotmánybíróság elnökét Magyarországon?

-Ki határozza meg az Országgyűlés belső szervezetét?

-Mi a feladata az Országos Bírósági Hivatalnak?

-Mi a feladata az Országos Bírói Tanácsnak?

kérdések területén mutatkoztak, ezeket a kérdéseket a válaszolók 30-35%-a tudta helyesen megválaszolni.

Az alábbi kérdésekben jobb teljesítmények születtek:

-Rögzíti-e az Alaptörvény az alábbiakat?

-Mi minősül jogszabálynak?

-Ki hozhat törvényt?

-Melyik hatalmi ágat testesíti meg a kormány?

A jogismereti szinten túl különösen elkeserítő volt a kutatócsoport számára az, hogy a kérdőívben szereplő nyitott kérdésekre adott válaszok katasztrofális helyesírási ismeretekről tanúskodnak minden képzőhelyen.

2. Meglepő módon az elsőéves és „negyedéves” hallgatók között csekély ismeretkülönbség igazolható, bár összességében e kismértékű változás javulást mutat. Mindez annak is betudható, hogy a költségtérítéses ponthatárok örvendetes módon minden képzőhelyen emelkedtek, és kutatásunkban a vizsgált felsőbb évfolyamos csoport alacsonyabb pontszámmal került be a képzésbe, mint a vizsgált elsőéves mintába bekerült hallgatók.

---

⁵ Érdemes elolvasni Tóth J. Zoltán tanulmányát a hallgatók általános műveltsége kapcsán: Tóth J. Zoltán: A magyarországi egyetemi-főiskolai oktatás anomáliái (Elmélkedések a jogászhallgatók általános műveltségéről végzett felmérés apropóján) Jogelméleti Szemle, 2003/4. szám

22. táblázat FELVI adatok a vizsgált évfolyamok vonatkozásában (negyedévesek)

Intézmény	Állami felvett	Állami ponthatár	Költségtérítési felvett	Költségtérítési ponthatár	Eltérés az átlagtól
Negyedévesek					
Debrecen	3	464	91	270	-12,75
ELTE	80	464	370	370	87,25
Győr	4	464	55	279	-3,75
Károli	0	464	56	260	-22,75
Miskolc	1	464	57	263	-19,75
Pázmány	19	464	314	300	17,25
Pécs	8	464	110	260	-22,75
Szeged	3	464	130	260	-22,75
Összesen:	118		1183		
Átlag:		464		282,75	

23. táblázat FELVI adatok a vizsgált évfolyamok vonatkozásában (elsőévesek)

Intézmény	Állami felvett	Állami ponthatár	Költségtérítési felvett	Költségtérítési ponthatár	Eltérés az átlagtól
Elsőévesek					
Debrecen	17	460	89	280	-26
ELTE	133	460	317	383	77
Győr	5	462	59	288	-18
Károli	0	0	118	280	-26
Miskolc	4	463	50	283	-23
Pázmány	49	460	285	370	64
Pécs	4	465	100	284	-22
Szeged	4	467	132	280	-26
Összesen:	216		1150		
Átlag:		462,43		306	

24. táblázat FELVI adatok a költségtérítési ponthatárról a vizsgált évfolyamok tekintetében

Intézmény	Költségtérítési ponthatár		Különbség
	Elsőévesek	Negyedévesek	
Debrecen	280	270	10
ELTE	383	370	13
Győr	288	279	9
Károli	280	260	20
Miskolc	283	263	20
Pázmány	370	300	70
Pécs	284	260	24
Szeged	280	260	20
Átlag:	306	282,75	23,25

Az elsőéveseknél minden képzőhelyen magasabb volt a ponthatár, mint a negyedéveseknél!

SAJÁT ADATAINK

25. táblázat Pontszámok

Hány ponttal jutottál be az egyetemre?												
	elsőéves						negyedéves					
	200 – 300	301- 350	351- 400	401- 450	451 vagy több	Átla g*	200 – 300	301- 350	351- 400	401- 450	451 vagy több	Átlag *
Debrecen		7,1	22,9	47,1	22,9	3,86		5,0	20,0	60,0	15,0	3,85
ELTE		,8	5,5	42,2	51,6	4,45		2,4	24,4	46,3	26,8	3,98
Károli	2,0	23,5	60,8	13,7		2,86		8,3	66,7	25,0		3,17
Miskolc		33,3	11,1	33,3	22,2	3,44	3,4	6,9	48,3	31,0	10,3	3,38
Pázmány		2,0	29,6	50,0	18,4	3,85	2,4	11,3	32,3	42,7	11,3	3,49
Pécs	5,6	16,7	22,2	44,4	11,1	3,39	3,1	15,6	34,4	40,6	6,3	3,31
Győr		10,3	38,5	41,0	10,3	3,51	7,3	19,5	26,8	41,5	4,9	3,17
Szeged	2,5	12,9	28,2	46,0	10,4	3,49	1,9	9,6	28,8	44,2	15,4	3,62
Minta:	1,2	8,6	26,0	43,3	20,8	3,74	2,4	10,2	31,5	43,4	12,4	3,53
*												
1 - 200 – 300 pont												
2 - 301- 350 pont												
3 - 351- 400 pont												
4 - 401- 450 pont												
5 - 451 vagy több pont												

Az összes tudáselemet figyelembe véve az elvárás, hogy a negyedéves hallgatók többet tudjanak ezeken a területeken, mint az elsőévesek, összességében minden képzőhelyen teljesült. Az is látható, hogy bizonyos képzőhelyeken a jogismereti szint emelkedése látványosabbnak számít, amit optimista szemlélettel a képzőhely teljesítményének tudhatunk be. (Ezt a következtetést persze némileg gyengítheti a bekerülési pontszámok jelzett változása a két mintában. Biztosabb eredményt e tekintetben csak tervezett után követéses vizsgálatunk alapján lehet mondani.)

26. táblázat A jogismereti szint mutatója képzőhelyek és évfolyamok szerint

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	Jó válaszok aránya és a teljesítmény			
	elsőéves	teljesítmény	negyedéves	teljesítmény
Debrecen	26,52	68,01%	29,68	76,09%
ELTE	29,82	76,46%	31,37	80,43%
Károli	26,23	67,24%	28,56	73,22%
Miskolc	24,33	62,39%	28,87	74,02%
Pázmány	25,83	66,22%	28,86	74,00%
Pécs	25,88	66,35%	29,79	76,39%
Győr	29,42	75,43%	30,93	79,29%
Szeged	25,97	66,60%	30,20	77,45%
Minta átlag:	26,85	68,85%	29,76	76,31%

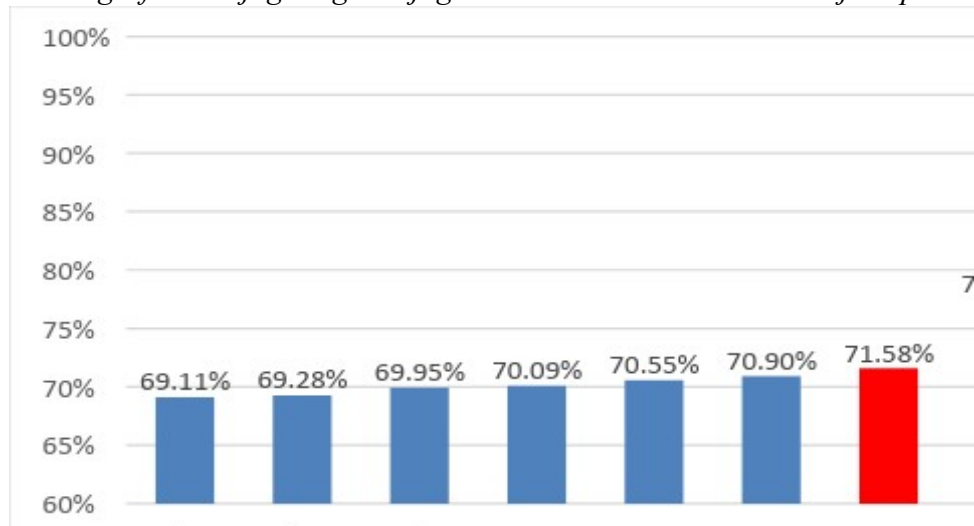
3. Az egyes képzőhelyek között a jogismereti különbség általában hibahatáron belüli, de az összesített mutatószám alapján talán nem véletlenül szerepel a vizsgált csoportokban első helyen azon intézmény, amely a legtöbb államilag finanszírozott hallgatót tudhatja magáénak.

A joghallgatók jogismeretének összesített mutatója

27. sz. táblázat A joghallgatók jogismeretének összesített mutatója képzőhelyek szerint

Melyik egyetem jogi karának hallgatója vagy?	pontszám	teljesítmény
Debrecen	27,6526	70,90%
ELTE	30,2482	77,56%
Károli	26,9524	69,11%
Miskolc	27,5152	70,55%
Pázmány	27,2794	69,95%
Pécs	27,3333	70,09%
Győr	30,2105	77,46%
Szeged	27,0203	69,28%
Minta átlag:	27,9159	71,58%

24. sz. grafikon A joghallgatók jogismeretének összesített mutatója képzőhelyek szerint

4. Az pedig, hogy az első és negyedévesek közötti jogismereti különbség, eltérő bázisról indulva – optimista feltételezés szerint a képzések hatására - hol emelkedik a legjobban, az alábbi grafikonon látható.

